

Spis treści

Przedmowa	5
Wstęp	7
1. Źródła i stan badań	8
2. Zmiany przestrzenne i rozwój architektury miasta	11
2.1. Rozwój przestrzenny Dzierżoniowa w latach 1852-1911	12
2.2. Znaczące obiekty	21
2.2.1. Budowle użyteczności publicznej	22
Szpital Joannitów "Betania" (1855)	22
Sierociniec fundacji Frägera (1859)	24
Koszary garnizonu miejskiego (prawdopodobnie od ok. 1873–1879)	25
Gimnazjum realne – Königs- Wilhelm Schule (1868)	27
Ratusz (1868–1874)	30
Pocztą (1886–1887)	33
Szkoła ewangelicka (1894–1895)	36
Siedziba Banku Rzeszy (1900)	38
Budynek sądu i więzienia (1900–1903)	40
Loża "Aurora zum ehernen Kette im Orient"	44
2.2.2. Architektura mieszkaniowa	46
Willa Waldemara Weissa (1874)	46
Wille Gustava Fellbauma (1875, 1898)	50
Wille Ewalda Böttgera (1875 – około 1890)	56
Kamienica Erlera (1887)	60
Willa Roberta Klatta (1894)	62
Willa dra Heidelberga (około 1900)	65
Willa Foerster (1905)	67
Willa Sonntag (około 1900)	69
Pozostałe rezydencje	70
2.2.3. Architektura sakralna	73
Kościół św. Trójcy (1851, 1892)	74
Synagoga (1875)	76
Remont kościoła ewangelickiego (1898)	79
Kościół cmentarny przy ul. Wrocławskiej (1910)	79
2.2.4. Architektura przemysłowa i infrastruktura miejska	82
Dworzec kolejowy (1855)	87
Gazownia miejska (1863)	92
Rzeźnia miejska (ok. 1877)	93
Wodociąg i wieża ciśnień (1884)	95
Przędzalnia Rosenbergera (1892)	97
Dworzec Kolejki Sowiogórskiej (1900)	99
3. Środowisko architektów i budowniczych Dzierżoniowa (Reichenbach) w latach 1852–1911	103
3.1. Gustav Fellbaum	105
3.2. Ewald Böttger	106
3.3. Julius Schenk	109
3.4. Robert Klatt. Firma budowlana Klatta	110
3.5. Hermann Foerster	114
3.6. Pozostali twórcy. Podsumowanie	116

4. Prowincjonalizm. Przełożenie tendencji i prądów związanych z architekturą centrów na prowincję	119
4.1. Tendencje w architekturze niemieckiej 2. połowy XIX w. ze szczególnym uwzględnieniem Wrocławia	121
4.2. Realizacje budowlane uznanych architektów omawianego okresu w bezpośrednim sąsiedztwie i ich odbiór w Dzierżoniowie	124
4.3. Próba porównania wpływu architektury centrum na prowincję. Wnioski	130
5. Katalog wybranych obiektów	131
5.1. Szkoły	131
Przysiółek dla sierot fundacji Frägera	131
Gimnazjum realne (Königs- Wilhelm Schule)	132
Szkoła ewangelicka	133
5.2. Budynki komunalne	134
Szpital Joannitów "Bethania"	134
Ratusz	134
Pocztą	135
Siedziba łoża	136
Sąd i więzienie	136
Budynek Banku Rzeszy	138
5.3. Obiekty sakralne	138
Synagoga	138
Kościół św. Trójcy	139
Kościół cmentarny przy ul. Wrocławskiej	140
5.4. Obiekty przemysłowe i infrastruktura miejska	140
Dworzec główny	140
Parowozownia	141
Gazownia	142
Rzeźnia miejska	142
Wodociągi i wieża ciśnień przy Langenbielauerstraße (ul. Bielawska)	142
Przędzalnia Rosenbergera	143
Dworzec kolei sowiogórskiej	144
Most nad Piławą	145
5.5. Wille miejskie, budynki mieszkalne	145
Wille Böttgera	145
Willa Waldemara Weissa	146
Willa Fellbauma (Hilberta)	147
Kamienica Erlera	148
Willa Klatta	148
Willa Hofmanna	149
Willa Fellbauma	150
Willa Fredenhagena	150
Willa dra Heidelberga	151
Willa von Einema (Heina)	152
Willa przy browarze Sonntag&Bongoll	152
Willa dra Kordhauke	153
Willa Foerster	153
Przypisy	158
6. Źródła i bibliografia	155
Źródła	155
Piśmiennictwo współczesne	156
Internet	157